

Contemporary Issues in Hilchos Shabbos II

Cleaning Spills, Stains and Messes

I. Dust

1 תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמז עמוד א

המנער טליתו בשבת - חייב חטאת. ולא אמרן אלא בחדתי, אבל בעתיקי - לית לן בה. ולא אמרן אלא באוכמי, אבל בחיורי וסומקי - לית לן בה. והוא דקפיד עלייהו. עולא איקלע לפומבדיתא, חזא רבנן דקא מנפצי גלימיהו. אמר: קמחללין רבנן שבתא! אמר להו רב יהודה: נפוצי ליה באפיה, אנן לא קפדינן מידי.

If one shakes out his cloak¹ on the Sabbath, he is liable to a sin-offering.² Now, we said this only of new ones, but in the case of old ones we have nought against it; and this is said only of black ones, but in the case of white or red ones we have nought against it; [but in any case there is no culpability] unless he is particular about them.³ 'Ulla visited Pumbeditha. Seeing the scholars shaking their garments he observed, 'The scholars are desecrating the Sabbath.' Said Rab Judah to them, 'Shake them in his presence, [for] we are not particular at all [about the clothes].'

תוספות - המנער טליתו - פ"ר ח"ח מן הטל שעליו דהיינו כיבוס וליבון חייב חטאת וכן משמע דהוי דומיא דכומתא דרב יוסף אבל בנייעור מן העפר כדפירש בקונטרס אין נראה שיהא שייך ליבון.

2 שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שב סעיף א

(א) המנער טלית (א) א חדשה, (ב) א' שחורה, * מן הטל שעליה, חייב שהניעור יפה לה כמו כיבוס. * (ב) והוא ב' שמקפיד * עליה שלא ללבשו בלא ניעור. הגה: ג' ג' וכ"ש שאסור לנער בגד שנשר במים או שירדו עליו * (ג) גשמים. ודוקא בבגד (ד) ב חדש שמקפיד עליו, (כל בו). * (ד) י"א (ה) דאסור לנער ג בגד ד' מן האבק שעליו, אם מקפיד עליו, (ו) וטוב * לחוש לדבריו (יש"י וא"י). אבל (ז) מותר ד להסיר הנוצות מן הבגד בשבת (א"י). * וע"ל סימן של"ז.

ביאור הלכה - לחוש לדבריו - היינו אפילו ביד דניעור היינו ביד וכ"ש ע"י כלי שקורין בארש"ט או מאטאלק"ע [ח"א] וע"ש עוד שכתב בשם יצרת הדבש דלפי שלא ידענו עד כמה נקרא חדש לכן צריך לזהר בכולם ושאר אחרונים לא הזכירו דבר זה דאין אנו בקיאים והמחמיר תבוא עליו ברכה והמיקל יש לו על מה לסמוך וטוב שיעשה ע"י שינוי כלאחר יד אך לכתחלה בודאי נכון לזהר שלא לבוא לזה וכמו שכתבנו במ"ב:

3 שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שח סעיף לד

כל דבר מטונף, כגון: רעי וקיא וצואה, בין של אדם בין של תרנגולים (קל) וכיוצא בהם, אם היו בחצר (קלא) נה שיושבים בה, מג' מותר להוציאם לאשפה או לבית הכסא, סב (קלב) ואפ"ל בלא כלי; ואם היו בחצר (קלג) סג שאינו דר שם, (קלד) נט אסור להוציאם. ואם ירא מפני התינוק שלא יתלכלך בה, (קלה) סד מותר לכפות עליה כלי.

משנה ברורה - (קלא) שיושבים בה - היינו שדרים בה כמו החצרות העשויות לפני הבתים שהוא מקום דריסת הרגל והתירו לפנותו משום כבודו וה"ה אם הוא מונח במבוי במקום דריסת הרגל מותר לסלקו לצדדים [מגן אברהם]:

II. Stains

4 תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמא עמוד א

אמר רב כהנא: טיט שעל גבי בגדו - מכסכו מבפנים ואין מכסכו מבחוץ. מיתבי: טיט שעל גבי מנעלו - מגררו בגב סכין, ושעל בגדו - מגררו בצפורן, ובלבד שלא יכסכו. מאי לאו - שלא יכסכו כלל! - לא, שלא יכסכו מבחוץ, אלא מבפנים.

5 שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שב סעיף ז

* טיט (לא) שעל בגדו (לב) משפשפו (rub) מבפנים דלא מוכחא מלתא לאתחזווי כמלבן, אבל לא בחוץ (לג) דדמי למלבן (לד) (ז) ז' ומגררו יד בצפורן. ויש מפרשים יח) דה"מ לח, (לה) אבל טו יבש אסור * (לו) טז <ו> יד' דהוי טוחן.

ביאור הלכה - * דהוי טוחן - עיין במ"ב מש"כ בשם הט"ז שהתיר לגרר כדי להסיר המראה לבד ולענ"ד דין זה לא ברירא כלל דנהי דמשום טוחן בודאי ליכא הרי עכ"פ בזה הגירוד הוא מכין ליפות הבגד שלא יהיה עליו רושם הלכלוך ובודאי לא גרע זה

מכסכוס סודרא המבואר לעיל בס"ה דאסור מפני שמכוין לצחצחו והו"נ כמלכין וה"נ בענינו והגמרא שהתיר לגרר בציפורן היינו להעביר הטיט משא"כ בזה שאין טיט וכונתו רק לצחצח הבגד וליפותו שלא ישאר עליו שום רושם כלל הוא דומה ממש לס"ה הנ"ל

III. Washing

6 תלמוד בבלי מסכת זבחים דף צד עמוד ב

אלא אמר רבא: כל כיבוס דלית ליה כיסכוס לא שמיה כיבוס. והא דאמר רב חייה בר אשי: זימנין סגיאיין הוה קאימנא קמיה דרב ושכשיכי ליה מסאניה במיא, שכשוך אין, אבל כבוס לא! אי ברכין וכדברי הכל, אי בקשין וכאחרים. אי הכי, בגד נמי! בגד - שרייתו זהו כיבוס, [רבא לטעמיה, דאמר רבא: זרק סודר למים - חייב, זרק פשתן למים - חייב. בשלמא סודר עביד כיבוס] Rather said Raba: All washing without rubbing is not called washing. And as to R. Hiyya b. Ashi's statement, I stood many times before Rab and dabbed his shoes with water; dabbing is [permitted], but not rubbing. [Now, our Mishnah treats] either of soft [skins], and it agrees with all; or of hard ones, and it agrees with 'others'. If so, [let water be poured] even [over] a garment too? — In the case of a garment, soaking it [in water] constitutes its washing. Now, Raba is consistent with his view. For Raba said: If one threw a scarf into water, he is culpable;³ if one threw linseed into water, he is culpable.

7 תלמוד בבלי מסכת ביצה דף יח עמוד א

תא שמע, דאמר רב חייה בר אשי אמר רב: נדה שאין לה בגדים - מערמת וטובלת בבגדיה.

8 תלמוד בבלי מסכת יומא דף עז עמוד ב

תנו רבנן: ההולך להקביל פני אביו או פני רבו, או פני מי שגדול ממנו - עובר עד צוארו במים, ואינו חושש.

9 תוספות מסכת שבת דף קיא עמוד ב

וי"ל דדוקא היכא דאיכא טיפת דם או טינוף אמר שרייתו זהו כיבוס דבהכי מיירי בפ' דם חטאת ומצא ר"י מוגה בספר הישר דלא אמר שרייתו זהו כיבוס בדבר שאינו כ"א לכלוך כמו סיפוג באלונטית וקינוח ידיים במפה והני שהולכין במים עם הבגדים הוי נמי דרך לכלוך ולא דרך נקיין ועל תינוק שלכלך בגדי אמו במי רגלים אין לזרוק עליו מים דשרייתו זהו כיבוס ושמע ר"י מפי הנשים שהתיר ר"ת [ליטול ידיה] ולקנח ידיה בבגד כיון שהוא דרך לכלוך כדי שתוכל להתפלל ולברך ואין נראה לר"י שהרי היא מתכוונת לטהר הלכלוך ודרך רחיצה וליבון הויה זה הקינוח.

10 טור אורח חיים הלכות שבת סימן שב

ראיתי כתוב על שם הר"ם מרוטנבורק (יב) דלא אמרינן דשרייתו זהו כבוס אלא בבגד פשתן אבל לא בשל צמר ומטעם זה התיר ליתן מים על בגד צמר שנפל עליו יין ה[י]ג והיה מפפק לנגב הידים בבגד פשתן אלא בבגד צמר ואני תמה אם אמרו שיש חילוק בין צמר לפשתן שאינו מחלק בגמרא אלא בין עור לבגד אבל כל בגדים שוין

11 שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שב

סעיף ט * - (לט) מותר ליתן טו' מים ע"ג מנעל (מ) לשכשכו; * כ) אבל לכבסו, דהיינו (מא) שמשפשף צדו * זה על זה, * (מב) אסור. אבל בגד * שיש עליו (מג) לכלוך, אסור יח אפילו (מד) לשכשכו, (מה) כא) דזהו כבוס, אלא מקנחו בסמרטוט בקל ולא בדוחק, פן יסחוט. הגה: כב) ט' ובגד * שאין עליו לכלוך, מותר (מו) לתת עליו מים טו' מועטים (מו) יט ולא מרובים, שמא יסחוט (כ"י בשם סמ"ג וסמ"ק וסה"ת והרא"ש פ"ק דיומא). (מח) כ כג) ויש אוסרים בכל ענין (כ"י בשם הטור סי' של"ד וסי' שי"ט ותוספות פרק כל כתבי והגהות פ' כ"ב).

סעיף י - כד) הרוחץ ידיו, (מט) כא טוב (נ) לנגבם ככה זו בזו ולהסיר מהם המים כפי יכלתו קודם שיקנחם במפה. הגה: ויש שכתבו דאין לחוש לזה, * דלא אמרי' שריית בגד זהו כבוס וכי האי גוונא, דאין זה יז' רק (נא) כב דרך לכלוך, וכן נוהגין (טור וב"י ואגור). ולכן מותר (נב) לנגב ידיו כג בבגד שהטיל בו תינוק (נג) כד יא') מי רגלים, (נד) כה [טז] כדי לבטלם שאין זה רק דרך לכלוך בעלמא. (טור) כה) אבל כו אסור ליתן (נה) יח' מים ממש על (נו) המי רגלים כדי לבטלם (הגהות מיימוני פכ"ב ותו' פ' ח' שרצים). משנה ברורה - (מו) לתת עליו מים - דשריה לא הוי כיבוס אלא כשיש עליו לכלוך ומ"מ אסור במרובים משום חשש דשמא יסחוט. ודע דאם מכוינ בנתינת המים לכבסו אפילו במים מועטין אסור

משנה ברורה סימן שב

(נט) משום וכו' - ובתשובת רדב"ז סימן רי"ג כתב לענין ניגוב כוס וקערה דהעולם אין נזהרין בזה ולדינא אין לחוש דאין דבוק בדופני הכלי מים כ"כ שיבוא לידי סחיטה אא"כ מנגב בה כלים הרבה דאז קרוב הדבר שיבוא לידי סחיטה בין כלי לכלי ראוי לגער בו שלא יעשה כן עי"ש והביאו בברכי יוסף[עב] ובסמרטוט המיוחד לכך שאין מקפיד עליו לסוחטו לכו"ע שרי[עג] ונראה דאף לנגב בה כלים הרבה שרי דאם יהיה הסמרטוט לח מצד אחד ע"י הניגוב ינגב בה מצד אחר: